

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2026-36-1>

УДК: 811.111'373

ВОРОБІЙОВА Лоліта

Навчально-науковий інститут
економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
Криворізького національного університету
<https://orcid.org/0000-0002-1001-1016>

РЕЦЕПТИВНА АСИМІЛЯЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто рецептивну асиміляцію запозичень як відображення історичних етапів розвитку англійської мови. Дослідження ґрунтується на поетапній моделі адаптації іншомовних елементів, що включає запозичення, інтеграцію, фонологічну та морфологічну адаптацію, семантичний зсув, натуралізацію та повну асиміляцію. З'ясовано, що кожен із зазначених етапів відображає ступінь включення запозиченого слова до мовної системи та корелює з конкретними історичними умовами мовного розвитку.

Проаналізовано основні періоди формування англійської мови — давньоанглійський, середньоанглійський і новоанглійський — крізь призму інтенсивності мовних контактів та їхнього впливу на лексичний склад. Установлено, що латинські, скандинавські та французькі запозичення відіграли визначальну роль у формуванні багатослової структури англійської лексики. Особливу увагу приділено механізмам фонологічної та морфологічної адаптації, що забезпечують структурну інтеграцію іншомовних одиниць, а також процесам натуралізації, внаслідок яких слова втрачають маркованість іншомовного походження.

Обґрунтовано, що рецептивна асиміляція виступає не лише лінгвістичним механізмом, а й індикатором соціокультурних і політичних трансформацій суспільства. Вона демонструє взаємодію внутрішніх законів мовної системи із зовнішніми чинниками історичного розвитку. Зроблено висновок, що дослідження етапів асиміляції дозволяє системно пояснити динаміку лексичних змін та виявити закономірності формування сучасної англійської мови.

Ключові слова: рецептивна асиміляція, мовні запозичення, етапи адаптації, історичний розвиток англійської мови, фонологічна та морфологічна інтеграція, натуралізація лексики, мовні контакти.

VOROBIOVA Lolita

Mykhailo Tugan-Baranovskyi
Educational and Research Institute of Economics and Trade of
Kryvyi Rih National University

RECEPTIVE ASSIMILATION OF BORROWINGS AS A REFLECTION OF HISTORICAL STAGES IN THE DEVELOPMENT OF THE ENGLISH LANGUAGE

The article examines receptive assimilation of borrowings as a reflection of the historical development of the English language. The study is based on a stage-by-stage model of adaptation of foreign lexical elements, including borrowing, integration, phonological and morphological adaptation, semantic shift, naturalization, and full assimilation. It is argued that each of these stages represents a particular degree of incorporation of a borrowed unit into the linguistic system and correlates with specific historical conditions of language evolution.

The main periods of English language development — Old English, Middle English, and Modern English — are analyzed through the prism of language contact intensity and its impact on the lexical system. The research highlights the significant role of Latin, Scandinavian, and French borrowings in shaping the multilayered structure of English vocabulary. Special attention is paid to phonological and morphological adaptation as mechanisms ensuring structural integration, as well as to the processes of naturalization, through which borrowed words lose their foreign markedness and become indistinguishable from native vocabulary.

The paper substantiates that receptive assimilation functions not only as a linguistic mechanism but also as an indicator of broader socio-cultural and political transformations. It reflects the interaction between internal structural laws of the language and external historical factors. The findings demonstrate that the analysis of assimilation stages provides a systematic explanation of lexical change and reveals the underlying patterns that have shaped the modern English language.

Keywords: receptive assimilation, language borrowings, stages of adaptation, historical development of the English language, phonological and morphological integration, lexical naturalization, language contact.

Стаття надійшла до редакції / Received 02.01.2026
Прийнята до друку / Accepted 10.02.2026
Опубліковано / Published 31.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© ВОРОБІЙОВА Лоліта

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОКІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасна англійська мова сформувалася внаслідок тривалого історичного розвитку, що супроводжувався інтенсивними мовними контактами та значним обсягом запозичень із латинської, французької та грецької мов. Проте питання рецептивної асиміляції запозичених елементів як механізму, що відображає історичні етапи становлення англійської мови, залишається недостатньо систематизованим у межах комплексного історико-лінгвістичного аналізу. Більшість досліджень розглядають етимологічний або історичний аспект запозичень, або структурну організацію запозичених слів, тоді як їх рецептивна адаптація

до фонетичної, морфологічної та семантичної системи англійської мови не завжди інтерпретується як індикатор глибинних історичних трансформацій мовної системи.

Аktуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення процесів рецептивної асиміляції як динамічного чинника еволюції англійської мови, що відображає соціокультурні, політичні та освітні зміни різних історичних періодів. Аналіз ступеня та характеру асиміляції латинських, французьких і грецьких запозичень дає змогу простежити закономірності зміни мовної норми, стратифікації лексики та формування сучасної мовної системи.

Розв'язання окресленої проблеми має важливе значення для історичної лінгвістики, лінгвістичної контактології, теорії мовних змін та перекладознавства, а також сприяє вдосконаленню методики викладання історії англійської мови й курсів з лексикології та етимології. Комплексний підхід до рецептивної асиміляції дозволяє інтегрувати історичний та системний аналіз, що відповідає сучасним міждисциплінарним тенденціям мовознавчих досліджень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті дослідження є особливостей рецептивної асиміляції запозичень латинського, французького та грецького походження в контексті історичного розвитку англійської мови, а також визначення їхньої ролі у формуванні сучасної лексичної та структурної системи англійської мови.

У дослідженні рецептивної асиміляції латинських, французьких і грецьких запозичень в англійській мові доцільним є використання комплексу загальнонаукових і спеціальних лінгвістичних методів, що забезпечують системний і діахронічний аналіз мовних явищ, зокрема: описовий метод — для систематизації та класифікації запозиченої лексики за походженням, тематичними групами, ступенем асиміляції та функціональними характеристиками. Вищезазначений метод дає змогу охарактеризувати фонетичні, морфологічні, словотвірні та семантичні особливості адаптації іншомовних елементів у різні історичні періоди; історико-порівняльний метод використовується для встановлення часових меж проникнення запозичень і визначення їхньої ролі в розвитку англійської мовної системи на різних періодах. Метод дозволяє простежити еволюцію форм і значень лексем у процесі історичних змін; етимологічний аналіз спрямований на з'ясування першоджерела лексичних одиниць, шляхів їх запозичення (безпосередньо чи через посередництво інших мов), а також визначення первинного значення та подальших трансформацій; структурний аналіз передбачає дослідження ступеня адаптації запозичень до фонетичної та морфологічної системи англійської мови: змін звукової форми, акцентуації, граматичних парадигм, а також інтеграції до словотвірних моделей; семантичний аналіз дозволяє виявити зміни значення, формування нових лексико-семантичних варіантів та семантичну диференціацію між питомими й запозиченими словами; метод контекстуального аналізу — для дослідження функціонування запозичень у різних типах текстів та історичних пам'ятках, що дає змогу встановити рівень їхньої рецептивної інтеграції в мовну практику; а також метод узагальнення та систематизації було обрано для формулювання теоретичних висновків щодо закономірностей рецептивної асиміляції як індикатора історичних етапів розвитку англійської мови.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Проблема особливостей рецептивної асиміляції запозичень латинського, французького та грецького походження в контексті історичного розвитку англійської мови, привертає значну увагу сучасних дослідників у галузі перекладознавства. У науковій літературі питання закономірностей рецептивної асиміляції розглядаються у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених.

У наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених розглядаються різні аспекти проблеми запозичень та їх асиміляції в англійській мові — від загальнотеоретичних засад мовних контактів і лексичних запозичень до дослідження історичних етапів формування англійської лексичної системи. Особлива увага приділяється питанням етимології, механізмам фонетичної й морфологічної адаптації іншомовних елементів, семантичним трансформаціям запозиченої лексики, а також соціокультурним чинникам, що зумовлювали інтенсивність мовних впливів у різні періоди розвитку англійської мови.

Проблематика запозичень та історичного розвитку англійської мови висвітлювалася в працях таких відомих лінгвістів, як А. Бай (A. C. Baugh), Ф. Дуркіна (Ph. Durkin), О.Єсперсена (O. Jespersen), Г. Світа (H. Sweet), Т. Кейбла (T. Cable), Д.Крістала (D. Crystal), та інших дослідників. У їхніх роботах простежується еволюція англійської мови в контексті латинського, французького та грецького впливів, аналізуються джерела запозичень і ступінь їх інтеграції до мовної системи.

Зокрема О.Єсперсен аналізує історичну еволюцію англійської мови, приділяючи увагу процесам адаптації запозичень із латинської та французької мов. Рецептивна асиміляція запозичених лексем розглядається як ключовий механізм інтеграції у фонетичну, морфологічну та семантичну систему англійської мови. У працях А.Бау та Т.Кейбла системно досліджено вплив історичних контактів на англійську лексику, зокрема латинських, французьких і грецьких запозичень. Дослідники висвітлюють, як рецептивна асиміляція запозичень відображала соціокультурні та історичні зміни, сприяючи формуванню сучасної мовної системи. Ф.Деркін досліджує етимологію, шляхи проникнення та адаптацію запозичень в англійській мові. Дослідження акцентує увагу на механізмах рецептивної асиміляції, а також на тому, як інтеграція

запозичень впливає на лексичну, морфологічну та семантичну структуру мови.

У наукових працях вітчизняних учених також розглядаються різні аспекти цього питання. Так, І. Борковська аналізує теоретичні засади запозичень і підкреслює роль адаптації лексичних запозичень до мовних систем реципієнта, Е. Есенова досліджує фонетико-графічну та семантичну асиміляцію запозичених одиниць.

Також, проблеми рецептивної асиміляції запозичень в англійській мові лежать в основі деяких ґрунтовних досліджень. Українські дослідники, що працюють над історією англійської мови та лінгвістичними наслідками мовних контактів важливим чином внесли свій вклад. Зокрема, В. Євченко у підручнику пропонує комплексну, систематизовану картину історичного розвитку англійської мови, що включає джерела запозичень, їхні шляхи проникнення та адаптацію в лексичну систему, і ґрунтується на широкому аналізі історичних і мовних джерел; його праця є результатом багаторічних досліджень історії англійської мови і відзначається академічною ретельністю та системним підходом. Л. Верба у навчальному посібнику з історії англійської мови висвітлює соціолінгвістичні чинники, які впливали на інтеграцію іншомовних елементів, і робить акцент на взаємозв'язку мовної системи та соціокультурного середовища; її робота ґрунтується на аналізі великого корпусу джерел і статистичних даних, що дозволяє прослідкувати закономірності адаптації запозичень на різних етапах історичного розвитку англійської мови.

Таким чином, дослідження цих авторів становлять фундаментальну наукову базу для розуміння процесів рецептивної асиміляції запозичень, поєднуючи теоретичні положення, історичний аналіз та прикладні дані про функціонування запозичень у англійській мові.

Разом із тим рецептивна асиміляція запозичень як окремий аналітичний інструмент для інтерпретації історичних етапів розвитку англійської мови потребує подальшого системного осмислення, що зумовлює актуальність запропонованого дослідження.

Терміносполуку «рецептивна асиміляція запозичень» можна визначити як процес, у ході якого мова-реципієнт приймає та інтегрує слова чи вирази іншої мови до свого лексичного фонду. Цей процес носить багатоступеневий характер і дає змогу простежити механізми включення запозичених елементів у систему мови. Хоча послідовність етапів рецептивної асиміляції не завжди є строго лінійною, їх розглядають як орієнтовну схему для аналізу адаптації іншомовної лексики [3, с.350]. У наукових працях виділяють сім базових етапів рецептивної асиміляції:

1. Запозичення;
2. Інтеграція;
3. Фонологічна адаптація;
4. Морфологічна адаптація;
5. Семантичний зсув;
6. Натуралізація;
7. Повна асиміляція.

Розглянемо детальніше вищезазначені етапи рецептивної асиміляції запозичених слів. На першому етапі відбувається ініціація процесу: мова-приймач вступає у контакт із мовою-джерелом. Джерела контакту можуть бути різноманітними, такі як: торгівля – під час комерційних обмінів між носіями різних мов з'являється необхідність передавати специфічні назви товарів, технологій чи понять. Наприклад, лексичні одиниці, пов'язані з кухнею чи музикою, могли потрапляти в англійську саме через торгові контакти з Італією чи Францією; культурний обмін – процес запозичення відбувається через літературу, науку, мистецтво та релігійні практики. Слова з іншої мови стають відомими і використовуються у мовленні носіїв мови-приймача; завоювання – після вторгнення іншомовних народів. Найяскравішим прикладом може виступати норманське завоювання Англії у 1066 році, що обумовлює потрапляння великої кількості адміністративної, військової та культурної лексики до словника мови-реципієнта; міграція – переселення людей з однієї мовної спільноти в іншу, що сприяє природному запозиченню слів, пов'язаних з культурними або побутовими реаліями; або науково-технічні досягнення. На цьому етапі носії мови-приймача вперше стикаються з іноземним словом чи виразом і визначають його потенційну корисність або актуальність для власної мовної практики [2, с.76].

На приклад: слово *“piano”* (італ.) це запозичене слово, що потрапило в англійську мову через музичну практику. Музиканти та композитори запозичували термін, щоб позначити новий музичний інструмент (фортепіано). Спочатку слово використовувалося переважно у спеціалізованому музичному контексті, а пізніше стало частиною загального словникового запасу англійської мови [10].

Другий етап передбачає інтеграцію, а саме включення запозиченого елемента до словникового запасу мови-реципієнта. Цей процес може відбуватися без змін або із частковими корекціями, що відповідають фонологічним і морфологічним моделям мови-реципієнта. Інтеграція забезпечує первинну функціональність слова у мові, навіть якщо воно ще не зазнало повної фонологічної чи морфологічної адаптації. Більше того, інтеграція може відбуватися кількома шляхами. Лексична стабільність розглядається як один із основних механізмів інтеграції запозичених елементів у словниковий запас мови-реципієнта. На цьому шляху запозичене слово приймається у своїй початковій формі, без значних фонологічних чи морфологічних змін, і починає функціонувати у мовленні майже без корекцій. Такий підхід забезпечує первинну придатність слова

для комунікації та сприяє його подальшій адаптації на наступних етапах асиміляції [1, с.47].

Наприклад: “piano” – (італ.) музичний інструмент. “She bought a new piano for her music studio.” Слово використовується як іменник і позначає конкретний музичний інструмент, не змінюючи початкової форми; “café” (фр.), заклад для кави “They met at the local café for a cup of coffee.” В англійській мові слово зберегло французьке написання та значення, виступаючи іменником; “Tsunami” (япон.), природне явище – “The coastal city was evacuated due to an approaching tsunami.” Запозичене слово функціонує як загальний іменник для позначення природного явища і використовується без фонологічних змін.

Оскільки інтеграція може відбуватись кількома шляхами, розглянемо наступний, а саме часткову адаптацію. Часткова адаптація передбачає незначні зміни, щоб відповідати фонологічним або морфологічним моделям мови-реципієнта. Цей процес можна побачити в наступних прикладах: “ballet” [ˈbæleɪ] (фр. *balet*) – вимова змінена, але форма слова збережена; “fiancé” або “fiancée” (фр.), адаптовані до англійської вимови та граматики; “genre” [ʒɑːn.rə] (фр.), адаптовано під фонетику англійської мови [9].

Останнім шляхом інтеграції можна визначити адаптацію для словотвору. Адаптація обумовлює включення слова до системи словотвору мови-реципієнта, що передбачає надбання закінчення, утворення множини або нових похідних слів. Наприклад: *to fax* (з лат. *facsimile*) – “She faxed the document to the office this morning.” а також “He is faxing the contract right now.” [10]. Слово утворює дієслівні форми минулого часу та теперішнього тривалого часу, інтегруючись у англійську граматичну систему.

Отже, інтеграція є ключовим етапом, бо слово стає придатним для використання у повсякденній та професійній комунікації, але ще може залишатися відносно «чужорідним» для носіїв мови. Наприклад, хоча слово *piano* широко використовується в англійській, носії можуть ще усвідомлювати його італійське походження, поки не відбувається фонологічна адаптація та натуралізація [6]. Таким чином, інтеграція формує базову основу для подальших етапів адаптації, включаючи фонологічну, морфологічну та семантичну адаптацію, які забезпечують повне функціонування запозичення у мові-приймачі.

Фонологічна адаптація, як третій етап рецептивної асиміляції, передбачає тонке перетворення форми запозиченого слова для відповідності фонетичним нормам мови-приймача. На цьому етапі відбуваються зміни у вимові: модифікуються звуки, наголоси, інтонаційні схеми та структура складів. Основна мета фонологічної адаптації – забезпечити зручність артикуляції та легкість сприйняття слова носіями мови. Приклади фонологічної адаптації в англійській мові можна простежити на словах, запозичених з різних мов, де вимова змінюється для відповідності англійським фонетичним нормам, зокрема щодо звуків, наголосів і складів.

Наприклад, французький стійкий вираз “*déjà vu*” вимовляється як [ˌdeʒaː ˈvuː] у французькому оригіналі наголос падає на перший склад “*déjà*” [deʒa], в англійській адаптації зазвичай перерозподіляється [ˌdeʒaː ˈvuː] — наголос на *vu* [10]. Вираз не розбивається на окремі слова для адаптації, на відміну від типових запозичень, які підпорядковуються правилам вимови мови-реципієнта по складам. Отже, стійкий вираз “*déjà vu*” зберігає свій оригінальний звуковий вигляд частково адаптуючись до мови-реципієнта, функціонує як цілісний вираз, а не як окремі слова. Фонетична адаптація підкреслює стійкість і семантичну завершеність виразу. “I had a strong sense of déjà vu when I entered the room.”; “*Fiesta*” (ісп.) – адаптоване до англійської вимови [fiˈestə], де ударний склад і голосні узгоджені з англійською фонетикою. “The town celebrates a colorful fiesta every summer.”; “*Sauna*” (фин.) – вимовляється [ˈsau.nə] в англійській мові, із модифікацією звуків для відповідності англійським артикуляційним нормам. “After a tiring day, they enjoyed the sauna, taking advantage of the warmth despite the electricity cuts.” [6]. Ці приклади демонструють, як звукова структура слова змінюється для легшого сприйняття носіями англійської, зберігаючи при цьому його основне значення. Фонологічна адаптація є важливим етапом для подальшої морфологічної та семантичної інтеграції запозичень.

Морфологічна адаптація, що розглядається як четвертий етап рецептивної асиміляції запозичень, передбачає пристосування лексичних одиниць до граматичних норм мови-реципієнта. Цей етап охоплює зміни у флексії та деривації, завдяки яким запозичене слово здобуває здатність утворювати словформи, характерні для приймаючої мови. Наприклад, іноземні дієслова можуть набувати закінчень для відмінювання за часами, особами або числами: *to google - googled, googling, googles*, а запозичені іменники — закінчень для відмінків та числа: *boutique- boutiques* (бутік): від фр. “*boutique*”. “I have no information on which to base a study of the quality of garments sold by boutiques nor to suggest that their prices need to be investigated.” [6]. Крім того, морфологічна адаптація дозволяє таким словам брати участь у словотвірних процесах рідної мови, формуючи похідні форми або складні словосполучення. Завдяки цьому запозичені елементи стають повноцінними учасниками синтаксичних структур і семантичних відносин, що забезпечує їхню повноцінну інтеграцію у мовну систему реципієнта.

Семантичний зсув, що розглядається як ключовий етап рецептивної асиміляції запозичень, передбачає системні зміни значення лексичної одиниці в процесі її інтеграції у мову-реципієнт. На цьому етапі семантичне поле запозиченого елемента може зазнавати розширення, звуження або трансформації, що відображає взаємодію первісного значення слова з концептуальними, культурними та комунікативними рамками мови-приймача [1, с.48]. Такі зміни часто зумовлені культурними відмінностями, змінами у сфері вживання або переосмисленням носіями мови, що дозволяє слову набувати значень, які є більш актуальними та релевантними в конкретному мовному та соціальному середовищі.

Наприклад, англійські запозичення з французької та латини часто проходять семантичну адаптацію:

слово “menu”, що у французькому оригіналі означало «детальний перелік», в англійській мові набуло більш вузького значення — «перелік страв у ресторані»; подібним чином “genre”, що в оригіналі означало «тип, вид», в англійській зазвичай використовується для позначення конкретних категорій у літературі, музиці чи кіно.

Семантичні трансформації сприяють природному та адекватному функціонуванню запозиченого слова в системі мови-приймача, забезпечуючи його узгодженість із синтаксичними, когнітивними та комунікативними нормами. Завдяки цьому запозичені елементи стають повноцінними учасниками мовної системи, поєднуючи історичне походження слова з його сучасним функціональним використанням у мові-приймачі.

Шостий і сьомий етапи рецептивної асиміляції — натуралізація та повна асиміляція — становлять завершальну фазу інтеграції запозичення в мовну систему. На етапі натуралізації іншомовний елемент перестає сприйматися як новий або маргінальний і входить до активного словникового вжитку. Слово функціонує відповідно до фонетичних, морфологічних і стилістичних норм мови-приймача, бере участь у словотворчих процесах і вживається без спеціального маркування як «чужорідне». Носії мови, як правило, вже не акцентують увагу на його походженні, що свідчить про високий ступінь адаптації та закріплення у мовній свідомості.

Повна асиміляція є логічним продовженням натуралізації та характеризується остаточним злиттям запозиченого елемента з лексичною системою мови-приймача. На цьому етапі слово стає структурно і функціонально нерозрізним від питомої лексики: воно вільно функціонує в усіх стилістичних регістрах — від розмовного до наукового, — утворює похідні форми та входить до фразеологічних сполук. Етимологічна інформація про його іноземне походження зберігається переважно на рівні наукового аналізу, тоді як у повсякденній мовній практиці воно сприймається як органічна частина національної мовної системи.

Наприклад запозичення, що пройшли повну асиміляцію: з латини — *street* (лат. *strata*), *wall* (лат. *vallum*), *wine* (лат. *vinum*), *school* (лат. *schola*), *candle* (лат. *candela*); з французької(нормандської) — *blouse*, *boudoir*, *lingerie*, *décolletage*; з грецької — *church* (гр. *kyriakon*), *angel*, *school*, *bishop* [10].

Водночас слід підкреслити, що не всі запозичення проходять повний цикл рецептивної асиміляції. Динаміка цього процесу залежить від інтенсивності мовних контактів, соціокультурного престижу мови-джерела, частоти вживання запозиченого елемента, а також від структурної сумісності мов. У різні історичні періоди англійська мова демонструвала різний ступінь відкритості до іншомовних впливів, що зумовлювало як повну інтеграцію окремих лексем, так і збереження певних запозичень у статусі частково асимільованих. Отже, поєднання етапів натуралізації та повної асиміляції дозволяє простежити завершальну фазу включення іншомовних елементів у систему мови та визначити рівень їх структурної й функціональної адаптованості.

Рецептивна асиміляція запозичень безпосередньо відображає історичні етапи розвитку англійської мови, оскільки кожен період її формування супроводжувався інтенсивними мовними контактами. У давньоанглійський період (V–XI ст.) основним джерелом запозичень була латина, що проникала через християнізацію та освітні інституції, а також скандинавські мови внаслідок інтенсивної мовної взаємодії з носіями давньоскандинавських діалектів у процесі військово-політичної експансії та колонізації території Англії. У цей час відбувалося первинне засвоєння релігійної, адміністративної та побутової лексики, яка згодом зазнала фонологічної й морфологічної адаптації та стала невід’ємною частиною англійського словника. Важливо, що значна частина цих запозичень інтегрувалася настільки глибоко, що сьогодні сприймається як питомий елемент англійської лексики. Саме в цей період сформувалися базові механізми адаптації іншомовних елементів до фонетичної та граматичної системи мови. Таким чином, ранній період розвитку англійської мови заклав підґрунтя для подальших хвиль лексичного збагачення.

Середньоанглійський період (XI–XV ст.) став переломним у процесі рецептивної асиміляції через нормандське завоювання 1066 року. Французька мова тривалий час функціонувала як мова влади, права та культури, що зумовило масове проникнення французької лексики в англійську мову. Саме в цей період активно формувалися механізми інтеграції запозичень на фонетичному, морфологічному та семантичному рівнях, а англійська лексична система набула багатопланової структури, де співіснували германські та романські елементи. Поступово відбувалося вирівнювання фонетичних і граматичних особливостей запозичених одиниць відповідно до норм англійської мови. Унаслідок тривалого двомовного співіснування сформувалася складна система стилістичних дублетів і синонімічних рядів. Це значно розширило виражальні можливості англійської мови та підвищило її функціональну гнучкість.

У новоанглійський період (XVI ст. – донині) рецептивна асиміляція відбувається в умовах глобалізації, науково-технічного прогресу та культурної експансії. Запозичення з латини й грецької активно поповнювали наукову термінологію, тоді як колоніальні контакти та міжнародна комунікація сприяли проникненню слів з різних мов світу. У цей час зростає роль письмових джерел і стандартизації, що впливає на характер адаптації нових лексичних одиниць. Процес асиміляції стає більш динамічним і часто відбувається під впливом медіа та цифрових технологій. Водночас англійська мова сама перетворюється на глобального донора лексики, що змінює традиційний вектор мовного впливу [2, с.156]. Таким чином, сучасний етап демонструє як відкритість англійської до запозичень, так і її провідну роль у світових мовних процесах.

Описане вище дає підстави стверджувати, що рецептивна асиміляція запозичень є не лише лінгвістичним механізмом адаптації іншомовних елементів, а й важливим індикатором історичного розвитку англійської мови. Кожен із виокремлених етапів — від первинного запозичення та інтеграції до натуралізації й повної асиміляції — відображає конкретні соціокультурні умови та характер міжмовних контактів у певний історичний період. Саме через аналіз цих етапів можна простежити глибину та інтенсивність мовного впливу на різних рівнях мовної системи — фонетичному, морфологічному та семантичному.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що процес рецептивної асиміляції постає як динамічна та багаторівнева модель, що дозволяє системно досліджувати трансформації англійської лексики в історичній перспективі. Він демонструє, що лексичний склад мови формується під впливом зовнішніх чинників — політичних, культурних, економічних — і водночас підпорядковується внутрішнім законам мовної структури. Таким чином, історія англійської мови може бути розглянута як послідовність хвиль запозичень, які проходять різні стадії адаптації та зрештою інтегруються в єдину лексичну систему.

Отже, рецептивна асиміляція запозичень виступає системоутворювальним чинником розвитку англійської мови та водночас віддзеркаленням її історичної еволюції. Аналіз етапів — від запозичення та інтеграції до натуралізації й повної асиміляції — засвідчує, що кожна хвиля іншомовного впливу корелює з конкретними соціально-політичними та культурними процесами відповідної епохи. Лексичний склад англійської мови сформувався як результат тривалих контактів із латинською, скандинавськими, французькою та іншими мовами, що зумовило її багатшаровість і структурну гнучкість.

Дослідження рецептивної асиміляції дозволяє не лише систематизувати механізми адаптації запозичень на фонетичному, морфологічному та семантичному рівнях, а й глибше зрозуміти закономірності історичного розвитку англійської мови. Таким чином, процес асиміляції постає як динамічний і безперервний феномен, який забезпечує оновлення та збагачення мовної системи, водночас зберігаючи її внутрішню структурну цілісність.

Література

1. Борковська І. П. *Теорія запозичення в лінгвістичній літературі* // Вісник Національного технічного університету України “КПІ”: Філологія та освітні студії. – Київ : НТУУ “КПІ”, 2017. – Вип. 10 - С. 46-49.
2. Верба Л. Г. *Історія англійської мови : навчальний посібник*. – Київ : Нова книга, 2004 (3-тє вид., перероб. і доповн.). – 296 с.
3. Євченко В. В. *Історія англійської мови*. – Вінниця : Нова книга, 2016. – 408 с.
4. Есенова Е. Й., Калинич І. Й., Бойтор В. Й. *Види лексичних запозичень* // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія філологія. – Ужгород : Ужгородський національний університет, 2024. – Вип. 1(53), С. 45–55.
5. Baugh, A. C., Cable, T. *A History of the English Language*. 6th ed. London ; New York : Routledge, 2013. 447 p.
6. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 17.02.2026).
7. Crystal, D. *The Stories of English*. London : Penguin Books, 2005. 608 p.
8. Durkin, P. *Borrowed Words: A History of Loanwords in English*. Oxford : Oxford University Press, 2014. 512 p.
9. Jespersen, O. *Growth and Structure of the English Language*. 10th ed. Chicago : University of Chicago Press, 1982. 259 p.
10. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.etymonline.com>. – (Дата звернення: 18.02.2026).
11. Sweet, H. *A History of English Sounds from the Earliest Period*. Oxford : Clarendon Press, 1888. 164 p.

References

1. Borkovska, I. P. *Teoriia zapozychen v linhvistychnii literature [The theory of borrowing in the linguistic literature]* // Visnyk of the National Technical University of Ukraine “KPI”: Philology and Educational Studies. – Kyiv: NTUU “KPI”, 2017. – P. 46-49.
2. Verba, L. *Istoriia anhliskoi movy [History of the English Language]*. Kyiv : Nova Knyha, 2004. – 296 p.
3. Yevchenko, V. V. *Istoriia angliiskoi movy [History of the English Language]*. Vinnytsia : Nova Knyha, 2016. – 408 p. ISBN 978-966-382-597-7.
4. Esenova, E. J., Kalynych, I. J., & Bojtor, V. J. *Vydy leksychnykh zapozychen [Types of lexical borrowings]* // Scientific Bulletin of Uzhhorod University: Series Philology. – Uzhhorod: Uzhhorod National University, 2024. – Vol. 1(53), P. 45–55.
5. Baugh, A. C., Cable, T. *A History of the English Language*. 6th ed. London ; New York : Routledge, 2013. 447 p.
6. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (Accessed: 17.02.2026).

-
7. Crystal, D. *The Stories of English*. London : Penguin Books, 2005. 608 p.
8. Durkin, P. *Borrowed Words: A History of Loanwords in English*. Oxford : Oxford University Press, 2014. 512 p.
9. Jespersen, O. *Growth and Structure of the English Language*. 10th ed. Chicago : University of Chicago Press, 1982. 259 p.
10. Online Etymology Dictionary [Electronic resource]. – Available at: <https://www.etymonline.com>. – (Accessed: 18.02.2026).
11. Sweet, H. *A History of English Sounds from the Earliest Period*. Oxford : Clarendon Press, 1888. 164 p.